

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ
ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Напрямок підготовки: 6.020303 Філологія (англійська)»

ОС – бакалавр

Виконавець: Данканич К.В.
студентка V- курсу групи ФА-5 (з)

(підпис)

Науковий керівник:
ст. викладач Мартин Н.В.

(підпис)

Робота допускається до захисту:
Зав. кафедрою:
д. пед. наук, доц. Теличко Н.В.

(підпис)

«___» _____ 2020 р.

Мукачево-2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КРЕАТИВНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	7
1.1. Виховання креативної особистості в парадигмі сучасної освіти.....	7
1.2. Психолого - фізіологічні особливості різних етапів навчання школярів	10
1.3. Концепція проблемного підходу в навчанні іноземної мови з урахуванням його специфіки	15
Висновки до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРОБЛЕМНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	26
2.1. Типи та особливості створення проблемних ситуацій у процесі навчання іноземної мови	28
2.2. Способи створення проблемної ситуації в процесі усного монологічного висловлювання.....	35
2.3. Приклади проблемних вправ	43
2.4. Інноваційні технології розвитку творчого мислення школярів на уроках англійської мови	45
Висновки до другого розділу.....	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
АНОТАЦІЯ	66
SUMMARY	68

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку національної школи одним з актуальних завдань початкової освіти є підвищення якості та ефективності навчання шляхом всебічної активізації пізнавальної діяльності школярів, розвитку їх мислення, творчих здібностей до самостійного здобуття знань.

Підвищення якості викладання і розвитку учнів у сучасній школі досягається різними засобами. Серед них особливої ваги набуло проблемне навчання.

Актуальність проблемного підходу до навчання іноземної мови визначається новими цільовими установками сучасної освіти, спрямованого як на оволодіння новими знаннями аспектів мови, вміннями у різних видах мовленнєвої діяльності, так і на формування творчих здібностей учнів. Дослідження основних психолого-педагогічних положень і понять проблемного навчання в контексті особистісно-діяльнісного підходу послужили базою для розробки теорії і практики використання проблемного підходу в методиці викладання іноземних мов, на основі врахування його місця та ролі в загальній системі традиційного навчання. Таким чином, на сучасному етапі розвитку методичної науки можна говорити не про цілісний типі навчання, а лише про реалізацію принципу проблемності або проблемного підходу, який є основою для інтеграції різних підходів у викладанні іноземних мов. Проблемний підхід, ретельно розроблений в теорії, на жаль, часом не знаходить свого застосування в практиці викладання іноземних мов, в силу цілого ряду причин.

Вивчаючи роботи вчених по проблемному навчанню, ми можемо зробити висновок, що це не нове педагогічне явище. Історія власне проблемного навчання починається з введення так званого дослідницького методу, багато правил якого в педагогіці були розроблені американським філософом і педагогом Джоном Дьюї (1859-1952). Далі ідея і принципи

проблемного навчання в руслі дослідження психології мислення розроблялися радянськими психологами С.Л. Рубінштейном, Д.Н. Богоявленським, Н.А. Менчинскою, А.М. Матюшкіним. Серйозно цими питаннями займалися Т.В. Кудрявцев, Д.В. Вилькеев, Ю.К. Бабанський, М.І. Махмутов та І.Я. Лернер. Дослідження в цій галузі ведуться і зараз іншими представниками педагогічної науки: Г.К. Селевко, Е.Л. Мельникової.

Але, цей метод, незважаючи на ефективність, не можна універсалізувати, так як ефективність навчання залежить від вмілого поєднання різних методів. Проблемне навчання полягає в тому, щоб пропонувати учням рішення посильних завдань, які вели б їх до їх власних «відкриттів».

В наш час стала необхідною підготовка конкурентно-спроможних спеціалістів з високим рівнем академічних, соціальних та інформаційних навичок. На жаль, система освіти досить консервативна у впровадженні інновацій. Дослідженням проблеми формування розвитку творчого мислення школярів займалися багато вітчизняних та зарубіжних представників як педагогічних, так і психологічних наук. І сьогодні, незважаючи на визнання провідними вітчизняними та зарубіжними вченими важливості розвитку творчих здібностей дітей, визнання творчої діяльності основою прогресу людства (Д.Б. Богоявленська, Л.В. Венгер, Дж. Гілфорд, О.М. Лук, В.О. Моляко, Я.О. Пономарьов, В.А. Роменець, О.І. Савенкова, О.Я.Савченко, Е. Торренс та ін.), школа залишається переважно засобом закріплення і відновлення існуючих соціальних структур, замість того, щоб виховувати креативну особистість.

На нашу думку, великі можливості у покращенні ситуації в сучасній школі має впровадження технологій креативного навчання. Важливим положенням креативної освіти є визначення креативності за П. Торренсом як процесу виникнення чутливості до проблем, дефіциту знань, їх дисгармонії, невідповідності, фіксації цих проблем, пошуку їх рішення, висунення гіпотез, перевірок і формулювання результатів рішення проблеми. Зрозуміти, що таке

креативна освіта, неможливо у відриві від педагогічної інноватики та синергетики [28].

Радою Європи було розроблено «Ключові компетенції для Європи», які допоможуть у формуванні креативності особистості. Для сучасної молоді людини найважливішими вважаються такі компетенції: тенденція до більш ясного розуміння цінностей по відношенню до конкретної мети; тенденція контролювати свою діяльність; залучення емоцій у процес діяльності; готовність і здатність навчатися самостійно; впевненість в собі; самоконтроль; адаптивність: схильність до роздумів про майбутнє: звичка до абстрагування; увага до проблем, пов'язаних з досягненням поставлених цілей; самостійність мислення, оригінальність; критичне мислення [21].

Мета роботи полягає у дослідженні проблеми використання проблемних ситуацій на уроках англійської мови в школі та з'ясування особливостей використання проблемних ситуацій як засобу навчання англійської мови.

Для реалізації поставленої мети розв'язуємо такі **завдання**:

- вивчити психолого-педагогічні, методичні особливості різних етапів навчання школярів у процесі навчання іноземної мови у загальноосвітній школі;
- розкрити сутність поняття креативної особистості та особливості її формування;
- визначити роль та особливості створення проблемних ситуацій у процесі навчання іноземної мови;
- дослідити способи створення проблемної ситуації в процесі усного монологічного висловлювання;
- розробити проблемні вправи для формування комунікативної компетентності учнів.

Об'єкт дослідження – процес навчання англійської мови, орієнтований на підвищення якості освіти.

Предметом дослідження є реалізації принципу проблемності навчання на уроках англійської мови з метою розвитку критичного мислення школярів.

У процесі роботи були використані такі **методи дослідження**:

теоретичні – вивчення психологічної, педагогічної та методичної літератури для обґрунтування теоретичних засад і положень з проблеми дослідження; систематизація й класифікація наукових положень з проблеми дослідження; узагальнення передового методичного досвіду формування комунікативної компетентності; моделювання ситуацій з метою розвитку творчого мислення школярів;

Наукова новизна дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці методики використання проблемних ситуацій для розвитку творчого мислення учнів.

Теоретичну значущість роботи вбачаємо у:

- теоретичному узагальненні особливостей створення проблемних ситуацій;
- визначенні сутності понять «креативна педагогічна освіта», «креативна особистість», «проблемне навчання»;
- обґрунтуванні ефективності використання проблемних вправ для розвитку критичного мислення школярів.

Практичне значення дослідження полягає у розробці комплексу вправ для формування креативної особистості з урахуванням специфіки проблемного навчання та можливості його використання викладачами ВНЗ та вчителями загальноосвітніх шкіл для практичного застосування на заняттях, під час розробки навчальних курсів і науково-методичних посібників.

Структура та обсяг бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку використаних джерел, що містить 66 найменувань.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Основна мета проведеного дослідження полягала у дослідженні проблеми використання проблемних ситуацій на уроках англійської мови в школі та з'ясування особливостей використання проблемних ситуацій як засобу навчання англійської мови, для чого були поставлені й розв'язані конкретні завдання, а саме:

- розкрито сутність поняття креативної особистості та особливості її формування;
- визначено роль та особливості створення проблемних ситуацій у процесі навчання іноземної мови ;
- досліджено способи створення проблемної ситуації в процесі усного монологічного висловлювання;
- розроблено комплекс проблемних вправ для формування комунікативної компетентності учнів.

Динамізм, притаманний сучасному розвитку цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технології в усьому світі - все це зумовлює необхідність перетворення освітньої системи.

Національна державна програма "Освіта" (Україна XXI століття) передбачає відродження національної освіти, спрямування її на формування творчої особистості, забезпечення пріоритетного розвитку людини, надання можливостей кожному громадянину України постійно вдосконалювати свою освіту, підвищувати професійний рівень.

У реалізації цих завдань головне місце відводиться школі.

В умовах радикальних реформ освіти на перший план виступає формування не тільки традиційних знань, умінь і навичок, але і розвиток мислення, творчих здібностей, дослідницьких навичок.

1. Більшість методистів вказують на те, що використання на уроках творчих задач дозволяє не лише підвищити рівень знань учнів за рахунок активізації їх навчально-пізнавальної діяльності, а й сприяє розвитку їх творчих здібностей. Можливість та доцільність використання творчих задач на уроках підтверджується педагогічною практикою. Правильний підбір та методика постановки таких задач надає навчальному заняттю природності та досконалості. Результатами виконуваних досліджень, що має місце при розв'язуванні такого типу задач, стає новий для суб'єктів навчання та розвитку ідеальний продукт у вигляді нових знань. Звідси виходить, що діяльність учнів під час розв'язування творчих задач є творчою і, звичайно ж, сприяє розвитку їх творчих здібностей. Якщо ще в школі учень опанує різні методи розв'язку творчих задач, то це неодмінно допоможе йому при навчанні у ВНЗ, адже опановані прийоми і методи можна застосовувати до різних наук.

2. Позаурочна та самостійна робота має значні можливості для організації творчої діяльності учнів, яка сприяє розвитку їх творчих здібностей. На цих заняттях можна здійснювати постановку та розв'язання будь-якого типу творчих задач та виконувати інші роботи творчого характеру. Види занять, які існують у позаурочній та самостійній роботі, більшою мірою можуть задовольнити запити учнів як щодо вибору об'єктів творчості, так і щодо вибору форми роботи (індивідуальної чи групової).

3. Набуті учнем навички і розвинуті здібності на лабораторних роботах у школі та все, що включає в себе науково-дослідницька робота учнів, це беззаперечна основа для успішної роботи з написання рефератів, курсових, дипломів, що знадобляться учню при навчанні у ВНЗ.

Отже, у процесі роботи ми переконалися, що лише вдала інтеграція сучасних педагогічних технологій інтерактивного, особистісно-орієнтованого, проектного навчання на основі постійного розвитку критичного мислення учнів дасть змогу розвивати творчі здібності, а значить, і формувати творчу особистість учня.

Вдало проведена робота завжди потребує значних зусиль і плідної співпраці вчителя і учня .

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>